

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ B.B.**, bývajúcej v Ž., zastúpenej JUDr. M.B., advokátkou, so sídlom v Ž., **2/ M.R.**, bývajúcej v P.K. **3/ A.L.**, bývajúcej v S., **4/ J. K.** bývajúceho v Ž., zastúpeného JUDr. M.B., advokátkou, so sídlom v Ž., **5/ A.Š.**, bývajúcej v P.B., **6/ M.R.**, bývajúcej v P.B., , **7/ V.M.**, bývajúcej v L.H., **8/ F.N.**, bývajúcej v B., Č.R., **9/ M. Š.**, bývajúcej v L.M. **10/ P.P.**, bývajúceho v L.M., **11/ Ing. I.B.** , bývajúcej v L.H., zastúpených JUDr. M.B., advokátkou, so sídlom v Ž., proti odporcom **1/Ž.**, so sídlom v Ž., zastúpenému Advokátskou kanceláriou C.L. s.r.o. , so sídlom v Ž., **2/ S E.P.S. a.s.** so sídlom v B., **o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľoch J.M. a K.M.** vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 7C 34/2002, o dovolaní navrhovateľov 1/, 4/, 7/, 8/, 9/, 10/ 11/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2009 sp. zn. 9 Co 259/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2009 sp. zn. 9 Co 259/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Žilina rozsudkom z 30. marca 2009 č. k. 7 C 34/2002 – 344 návrh navrhovateľov na určenie, že do dedičstva po poručiteľovi J.M., narodenému X.X., zomrelému X.X., patrí polovica nehnuteľností – zastavané plochy CKN, parcela číslo X. vo výmere X. m2, parcela číslo X. vo výmere X. m2 zameraná geometrickým plánom Ing. F.S. zo 14. 12. 2007 číslo X. , overeným Správou katastra Ž. pod číslom X. dňa 8. 1. 2008, ostatné plochy CKN parcela číslo X. vo výmere X. m2, parcela číslo X. vo výmere X. m2, zastavaná plocha CKN parcela číslo X. vo výmere X. m2 zameraných geometrickým plánom Ing. F.S. zo 6. 8. 2007 číslo X. , overeným Správou katastra Ž. pod číslom X. dňa 3. 10.

2007, a do dedičstva po poručiteľke K.M. rodenej J., narodenej X.X., zomrelej X.X. patrí polovica nehnuteľností – zastavaná plocha CKN parcela číslo X. vo výmere X. m², parcela číslo X. vo výmere X. m² zameraná geometrickým plánom Ing. F.S. zo 14. 12. 2007 číslo X., overeným Správou katastra Ž. pod číslom X. dňa 8. 1. 2008, ostatné plochy CKN parcela číslo X. vo výmere X. m², parcela číslo X. vo výmere X. m², zastavaná plocha CKN parcela X. vo výmere X. m², zamerané geometrickým plánom Ing. F.S. zo 6. 8. 2007 číslo X., overeným Správou katastra Ž. pod číslom X. dňa 3. 10. 2007 katastrálne územie Ž., ktoré boli pôvodne zapísané Správou katastra Ž. na komasačnom hárku č. X. ako roľa parcela číslo X. vo výmere X. m², parcela číslo X. vo výmere X. m² a na LV číslo X. ako zastavané plochy CKN parcela číslo X. vo výmere X. m², ostatné plochy CKN parcela číslo X. vo výmere X. m², zastavané plochy CKN parcela číslo X. vo výmere X. m², parcela číslo X. vo výmere X. m², parcela číslo X. vo výmere X. m² katastrálne územie Ž. a ktoré boli pôvodne zapísané na LV X. ako zastavané plochy a nádvoria CKN parcela číslo X. vo výmere X. m², zastavané plochy CKN parcela číslo X. vo výmere X. m² katastrálne územie Ž. zamietol a vyslovil, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti tohto rozsudku (§ 151 ods. 3 O. s. p.).

Dospel k záveru, že navrhovatelia 2/ až 11/ nemohli mať naliehavý právny záujem na požadovanom určení , že do dedičstva po poručiteľoch J.M. a K.M. (§ 80 písm. c/ O. s. p.) patria predmetné nehnuteľnosti z dôvodu , že nie sú ich dedičmi tak zo zákona (podľa žiadnej zo zákonných dedičských skupín), ani zo závetu. Ich právna predchodkyňa F.M. rod. S. bola manželkou J.M., syna poručiteľov J.M. a K.M. rod. J.. F.M. zomrela ako bezdetná vdova a navrhovatelia 2/ až 11/ sú dedičmi zo zákona v tretej dedičskej skupine ako právni nástupcovia jej súrodencov. Navrhovateľka 1/ ako jediná zákonná dedička v prvej dedičskej skupine po poručiteľoch (J.M. a K. M.) preukázala naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O. s. p.) na požadovanom určení, pretože domáhať sa zmeny údajov v katastri môže iba listinou relevantnou pre iný zápis . Uviedol, že nehnuteľnosti zodpovedajúce predmetu konania (novovytvorené parcely) boli predmetom vyvlastnenia (rozhodnutie č. vyst. X. zo 16. 7. 1969). Vzhľadom na tvrdenie navrhovateľky , že vyvlastňovacie rozhodnutie nebolo doručené jej právnym predchodcom do vlastných rúk, skúmal jeho právoplatnosť podľa zákona č. 87/1958 Zb. , na základe ktorého bolo vydané a dospel k záveru, že z uvedených dôvodov právoplatnosť nenadobudlo. Odporcovia odôvodňovali nadobudnutie vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam titulom vydržania , keď do oprávnenej držby vstúpili na základe rozhodnutia o vyvlastnení (aj za predpokladu, že vyvlastňovacie rozhodnutie vo

vzťahu k právnym predchodcom navrhovateľky nenadobudlo právoplatnosť). Z tohto vyplýva, že vyvlastňované bolo v prospech SR. Okresný národný výbor Ž., (bývalý) ktorý pri všetkej opatrnosti a so zreteľom na objektívne okolnosti nadobudol dojem, že vyvlastňovacie rozhodnutie je právoplatné a že nadobudol vlastnícke právo k predmetu vyvlastnenia. Skutočnosť, že ide o právneho predchodcu odporcu 1/ je daná nástupníctvom (v konaní nesporným) v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, účinného od 1. 5. 1991. Podľa § 2 ods. 1 tohto zákona do vlastníctva obcí prechádzajú z majetku SR veci okrem hnutelností patriacich orgánom miestnej štátnej správy, ku ktorým patrilo ku dňu účinnosti osobitného predpisu (zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení) právo hospodárenia národným výborom, na území ktorých sa nachádzajú. Odporca 1/ sa tak stal vlastníkom všetkých nehnuteľností nachádzajúcich sa na území mesta Ž., ku ktorým patrilo právo hospodárenia (bývalému) Mestskému a Okresnému národnému výboru v Ž., ku dňu 1. 5. 1991. K sporným nehnuteľnostiam vykonával právo hospodárenia s majetkom štátu (bývalý) ONV Ž., preto bol držiteľom štát, ktorý až do 1. 1. 1992 kedy (nadobudla účinnosť novela Občianskeho zákonníka uskutočnená zákonom č. 509/1991 Zb.) nebol spôsobilým subjektom vydržania. Podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka platného do 31. 12. 1991 bol oprávneným držiteľom ten, kto s vecou nakladal ako so svojou a bol so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec patrí. Subjektom oprávnenej držby mohli byť občan, právnická osoba a štát. Oprávnená držba právnickej osoby a štátu nemohla v dôsledku úpravy vydržania obsiahnutej v § 135 a Občianskeho zákonníka (pred novelou) vyústiť do nadobudnutia vlastníctva. Až novela Občianskeho zákonníka (uskutočnená zákonom č. 509/1991 Zb.) umožnila aj právnickým osobám a štátu nadobúdať vlastnícke právo vydržaním. Vlastníkom nehnuteľností sa tak od 1. 1. 1992 stal aj štát, pokiaľ mal nehnuteľnosť v oprávnenej držbe nepretržite po dobu 10 rokov, a to aj v prípade, že sa stal oprávneným držiteľom pred 1. 1. 1992. Do vydržacej doby je treba započítať aj dobu oprávnenej držby vykonávanú pred týmto dňom. Oprávnenú držbu štátu si môže započítať aj jeho právny nástupca a to v danom prípade odporca 1/. V konaní nebolo preukázané prerušenie dobromyseľnosti štátu. Výzva navrhovateľky 1/ na usporiadanie vzájomných vzťahov bola odporcovi 1/ doručovaná až listom z 18. 12. 2001. Odporca 1/ pri započítaní vydržacej doby svojho právneho predchodcu tak splnil podmienky desaťročnej vydržacej doby, počítanej od rozhodnutia o vyvlastnení (z roku 1969) a na základe rozhodnutia o náhrade (t. j. od 2. 9. 1970, z ktorého je zrejmé, že bolo vydané ako dodatok k rozhodnutiu o vyvlastnení a náhrade zo 16. 7. 1969) a z ktorého správny orgán vychádzal, napriek skutočnosti, že na tomto rozhodnutí nie je vyznačená doložka právoplatnosti

a vykonateľnosti. Preto mal za nesporné, že k 1. 1. 1992 nadobudol vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam titulom vydržania odporca 1/ (mohol si započítať oprávnenú držbu jeho právneho predchodcu SR). Pokiaľ odporca 1/ previedol časť predmetných nehnuteľností (na základe kúpnopredajnej zmluvy) na odporcu 2/ , urobil tak ako vlastník a odporca 2/ nadobudol vlastníctvo k nim titulom riadne uzavretej kúpnej zmluvy (vklad povolený Správou katastra Ž. pod č. VX).

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 29. októbra 2009 sp. zn. 9 Co 259/2009 na odvolanie navrhovateľov rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Námietku navrhovateľov týkajúcu sa procesného pochybenia prvostupňového súdu spočívajúceho v nerozhodnutí o zmene návrhu z 30. 3. 2009 vyhodnotil za nedôvodnú (zánik parcely č. X. a zmenená výmera parcely č. X. nemohli mať dopad na vecnú správnosť rozhodnutia prvostupňového súdu). Pokiaľ ide o preukázanie naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O. s. p.) navrhovateľov 2/ až 11/ na požadovanom určení konštatoval, že podľa ustálenej súdnej praxe naliehavý právny záujem na určení je daný predovšetkým tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu - navrhovateľa , alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Určovacia žaloba má tak povahu preventívnu, ktorej účelom je poskytnúť ochranu právnomu postaveniu (právu) navrhovateľa skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva, alebo naopak, nie je namieste tam, kde právny vzťah alebo právo už porušené bolo a kde je navrhovateľovi – žalobcovi k dispozícii žaloba o splnenie povinnosti podľa § 80 písm. b/ O. s. p.. Prevencia tu už stráca zmysel a priliehavou sa stáva reparácia v podobe odstránenia následkov porušeného práva, v nadväznosti na čo žalobca – navrhovateľ právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva už mať nemôže. Žaloba na určenie práva (§ 126 Občianskeho zákonníka v spojení s § 80 písm. c/ O. s. p.) bola a je nástrojom ochrany subjektívneho práva pred neoprávnenými zásahmi, ide o žalobu svojou povahou preventívnu, ktorej účelom je predísť stavom neistoty ohľadne určitého práva alebo jeho výkonu a jej význam je rýdzo praktický – nastolenie istoty v ohrozených právnych vzťahoch, pričom je potrebné viac než u žalôb na plnenie dbať , aby nedošlo k ich zneužitiu. Ak totiž bolo právo už porušené, nemá preventívna ochrana postavenia žalobcu žiadny zmysel , pretože ňou už nemožno riešiť spory, ktoré mohli v budúcnosti vzniknúť, alebo ktorých vznik už bezprostredne hrozí. Napriek tomu, že zmenu v zápisoch vlastníckych práv k nehnuteľnostiam je možné vykonať iba na základe rozhodnutia o určovacej žalobe, nemožno bez ďalšieho iba z tohto faktu naliehavý právny záujem navrhovateľov vyvodiť. To platí práve tam, kde právne vzťahy navrhovateľa, resp. jeho právneho predchodcu k veci boli

s istými následkami dotknuté pred niekoľkými desiatkami rokov, nie dnes a nestali sa neistými teraz. Prostredníctvom žaloby na určenie vlastníckeho práva a spochybňovania dôvodu, na základe ktorého právo navrhovateľa zaniklo, je totiž uvádzané do neistoty právo súčasného vlastníka veci. Určovacia žaloba tu už nie je nástrojom preventívnym, ale nástrojom, ktorým majú byť nahradené právne prostriedky ochrany vo svojej dobe nevyužitú alebo neúspešné. Spochybnená zákonnosť pred takmer desiatkami rokov prijatých verejnoprávnych postupov v skutočnosti tak nemieri k nastoleniu právnej neistoty na strane navrhovateľov, ale k jej narušeniu na strane terajšieho vlastníka veci. Možno tak zastať názor, že pokiaľ štát sám neprikročil v rámci reštitúcií k aktu, ktorým dobrovoľne obnovil vlastnícke právo tam, kde bolo v minulosti totalitným štátom násilne odňaté, nemožno sa cestou žaloby podľa všeobecných občianskoprávných predpisov domáhať ochrany vlastníckeho práva ani proti tretím subjektom, ktoré vlastnícke právo nadobudli od štátu, dokonca ani proti štátu samotnému. Tieto závery možno použiť aj na prípady, keď podľa tvrdenia pôvodného vlastníka, či jeho právneho nástupcu vlastnícke právo na štát nikdy neprešlo a štát veci prevzal bez právneho dôvodu. V takom prípade bolo totiž možné uplatniť práva podľa reštitučných predpisov. V zásade platí, že oprávnená osoba, ktorej nehnuteľnosť prevzal štát v rozhodnom období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 bez právneho dôvodu sa nemôže domáhať ochrany vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov (§ 80 písm. c/ O. s. p., § 126 Občianskeho zákonníka) formou určenia vlastníckeho práva, pokiaľ bol daný reštitučný nárok podľa zákonov č. 229/1991 Zb., č. 403/1990 Zb., č. 87/1991 Zb. Pojem prevzatie veci bez právneho dôvodu sa súdnou praxou vymedzil tak, že ide o prevzatie na základe neplatného právneho úkonu, správneho rozhodnutia, ktoré nebolo riadne doručené a nenadobudlo právoplatnosť, príp. zabratie väčšej výmery pozemku, než zodpovedá právnomu úkonu, príp. správnomu rozhodnutiu. Reštitučné predpisy (zákony č. 87/1991 Zb., alebo č. 229/1991 Zb.) pamätali i na prípady vyvlastnenia za náhradu, pokiaľ nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila účelu, pre ktorý bola vyvlastnená resp. vyvlastnená bez náhrady. V nadväznosti na uvedené bol odvolací súd toho názoru, že oprávnená osoba sa nemôže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov a to ani formou určenia vlastníckeho práva podľa § 80 písm. c/ O. s. p., pokiaľ mohla žiadať o vydanie veci podľa reštitučných predpisov. Z týchto dôvodov t. j. iných ako súd prvého stupňa, považoval odvolací súd návrh navrhovateľov za nedôvodný. Poznamenal, že za splnenia predpokladov podľa § 80 písm. c/ O. s. p. záver súdu prvého stupňa o tom, že odporca 1/ nehnuteľnosti nadobudol vydržaním, možno považovať za plne odôvodnený s tým, že i správne rozhodnutie o vyvlastnení nehnuteľnosti môže byť titulom vydržania vlastníckeho práva, ako aj to, že od

1. 1. 1992 subjektom vydržania môže byť mimo fyzickej osoby i osoba právnická, prípadne štát a že podľa § 872 ods. 6 Občianskeho zákonníka (zákon č. 509/1991 Zb.) si môže oprávnená osoba započítať v prípade vydržania pozemku i čas, po ktorý mal pozemok v oprávnenej držbe jej právny predchodca (pred 1. 1. 1992).

Proti tomuto rozsudku krajského súdu (ako aj rozsudku súdu prvého stupňa) podali dovolanie navrhovateľa 1/, 4/ , 7/ až 11/ . Navrhli rozsudky súdov oboch nižších stupňov zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietali odňatie im možnosti konať pred súdom postupom odvolacieho súdu (§ 237 písm. f/ O. s. p.) tým, že svoje rozhodnutie nečakane založil na iných právnych záveroch , než súd prvého stupňa . Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa dozvedeli , že tento vyvodil iný právny záver zo skutočností prvostupňovým súdom nehodnotenými a k jeho (inému) právnomu záveru sa nemali možnosť vyjadriť . Ďalej namietali aj inú vadu konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) a spočívala v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ale aj rozhodnutia prvostupňového súdu. Napokon namietali nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Považovali právny záver odvolacieho súdu, (podľa ktorého pokiaľ ich právni predchodcovia nepostupovali podľa reštitučných zákonov, nedošlo k obnove ich vlastníckeho práva k veciam, ktoré prešli na bývalú Slovenskú republiku i v dôsledku neprávoplatného správneho aktu) , za nesprávny a v rozpore s platnou právnou úpravou . V danej veci ide o typický príklad vzťahu všeobecnej a špeciálnej právnej normy a jeho vyriešenie. Reštitučné zákony (zákony č. 403/1990 Zb., č. 87/1991 Zb. a č. 229/1991 Zb.) majú voči Občianskemu zákonníku povahu osobitného predpisu so všetkými dôsledkami z toho plynúcimi , avšak pokiaľ už režim reštitučných zákonov neplatí pre určité osoby, potom platí úprava všeobecná , uvedená v Občianskom zákonníku. Z reštitučných zákonov nevyplýva, že by popri nároku na vydanie veci podľa nich, bolo možné vylúčiť nárok na určenie vlastníctva podľa Občianskeho zákonníka. Len takýto výklad všeobecného a špeciálneho právneho predpisu je vecne a právne správny. Zdôraznili, že do konania vstúpili na základe univerzálnej sukcesie (právni nástupcovia pôvodnej navrhovateľky 2/ F.M. rod. S.) bez vydania akéhokoľvek uznesenia prvostupňového súdu a z uvedených dôvodov majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení (80 písm. c/ O. s. p.). Trvali na procesnom pochybení súdu prvého stupňa, ktorý nerozhodol o zmene návrhu predloženej na pojednávaní dňa 30. 3. 2009 z dôvodu, že v priebehu konania na správe katastra došlo k zániku pozemku označeného CKN parcela č. X. a k zmene výmery pozemku CKN parcely č. X. z výmery X.

m² na výmeru X. m² (odporca 1/ opätovne časť pozemku previedol na inú obchodnú spoločnosť), pretože Občiansky súdny poriadok upravuje len zmenu , nie úpravu, petitu návrhu (§ 95 O. s. p.).

Odporca 1/ považoval dovolanie navrhovateľov za nedôvodné a rozhodnutie odvolacieho súdu za vecne správne.

Odporca 2/ sa k dovolaniu navrhovateľov nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) , ktorí sú zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľov je prípustné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu , vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok , potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa , avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa , ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4 O. s. p. (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O. s. p. , pretože nejde o zmeňujúci , ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie prípustné a nepotvrdil ani rozsudok súdu prvého stupňa , ktorým by vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4 O. s. p. Dovolanie nie je prípustné ani podľa § 238 ods. 2 O. s. p. , pretože dovolací súd vo veci dosiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237

O. s. p. (či to už účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O. s. p. , ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený , ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Citované ustanovenie § 237 O. s. p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je predmet konania významný a ak konanie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O. s. p. , možno ním napadnúť aj rozhodnutie vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O. s. p. neprípustné. Existenciu väd uvedených v § 237 písm. a/až e/ a g/ O. s. p. navrhovatelia nenamietali a nezistil ich ani dovolací súd.

So zreteľom na navrhovateľmi tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti ich tvrdenia, že v prejednávanej veci im súdom bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle uvedeného ustanovenia treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu právna úprava priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnej podmienke prípustnosti dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom , 2/ to, že k odňatiu došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom na skutočnosť, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatia možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, vo všeobecnosti treba ním rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou v zmysle § 237 O. s. p., podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola navrhovateľom odňatá možnosť konať pred súdom.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O. s. p.) navrhovateľov 2/ až 11/ na požadovanom určení z dôvodu, že nie sú právnymi nástupcami (dedičmi) po poručiteľoch J.M. a K.M. a záveru, že návrh navrhovateľky 1/ , ktorá naliehavý právny záujem na požadovanom určení preukázala, nie je opodstatnený z dôvodu, že vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam nadobudol vydržaním odporca 1/.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď dospel k záveru, že navrhovatelia sa nemohli domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov, (ani určovacou žalobou podľa § 80 písm. c/ O. s. p.) , lebo mohli žiadať o vydanie vecí (nehnuteľností) podľa reštitučného zákona (zákona č. 229/1991 Zb., č. 403/1990 Zb., č. 87/1991 Zb.) vychádzajúc z teoretických záverov bez ich odôvodnenej aplikácie na danú (konkrétnu) právnu vec .

Dovolací súd dospel k záveru, že toto rozhodnutie je toho názoru, že konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch, alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti

v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O. s. p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov konania v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úcte k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ako aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď napr. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/2002, z 5. apríla 2007 III. 171/2006).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41, § 115, § 123 a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinštančnom postupe.

Najvyšší súd v predmetnej veci dospel k záveru, že odvolací súd svojím postupom porušil právo navrhovateľov na spravodlivý proces, pretože svoje rozhodnutie nečakane založil na iných právnych záveroch o dôvode neexistencie naliehavého právneho záujmu navrhovateľov (§ 80 písm. c/ O. s. p.) na požadovanom určení, než súd prvého stupňa. V skutočnosti navrhovateľom odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa navrhovatelia dozvedeli, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností, ktoré prvostupňový súd, vychádzajúc z iného právneho záveru, nehodnotil. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinštančného

občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkom realizáciu ich procesných práv, lebo im odoprel možnosť prieskumu správnosti nových (prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa nesporných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom) rozhodujúcich skutkových zistení (danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení). Možno preto uzavrieť, že odvolací súd svojím postupom navrhovateľom odňal možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Uvedená skutočnosť, (že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O. s. p.) je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k zníženiu napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami navrhovateľov uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej (navrhovateľa majú v zmysle § 91 ods. 2 O. s. p. postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 31. marca 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta

